

Mytologizace v Kollárově *Slávy dceři* z genderového pohledu

– Irina Wutsdorff –

Kollárova *Slávy dcera* (1824, 1832) je – jak víme z Macurova výkladu – mytologizující skladba. Macura ve *Žnamení zrodu* (1983) velmi přesvědčivě popsal mytologičnost, synkretismus a jistou hravou tvořivost jako typologické rysy nejenom tohoto díla, ale celé obrozenecké kultury. Jenže přitom – až na to, co nazýval velmi výstižně „překladovost“ obrozenecké kultury – nebral v úvahu spojení těchto rysů se širším dobovým středoevropským kulturně-historickým kontextem. Konkrétně mám na mysli koncept takzvané *nové mytologie*, jak byl zformulován v německé rané romantice. Kulturotvornost a mýtotočinnost českého obrozeneckého básnictví by se do jisté míry daly číst jako uskutečnění tohoto německého programu, s kterým se Kollár během svého pobytu v Jeně pravděpodobně i sám mohl seznámit. Zvláště jeho *Slávy dcera* je v médiu básnické řeči takovým znovu a zároveň nově tvořeným českým mýtem.

Abych tuto svou tezi podrobněji dokázala, budu nejprve rekapitulovat mytologizující prvky ve *Slávy dceři*, jak je popsal Vladimír Macura (1976, 1990, 1995), a následně romantický koncept *nové mytologie*. Přitom budu hlavně brát na zřetel to, jak tento koncept navazoval na

pochopení mýtu u J. G. Herdera. Tím se také pokusím ujasnit poměr klasicistních, pozdě osvěcenských a romantických prvků v *Slávy dceři*. Dále se budu zabývat vzájemným vztahem milostně-erotické, pseudo-mythologické a poetologické roviny v této skladbě. Obzvláště z genderového pohledu je zajímavé, že rétorická figura prosopopeia, kterou se dá číst celá kompozice, je uskutečněna na figuře ženského rodu: poetické vytváření Míny jako Slávy dcery a ženské bohyně Slávy jako personifikace slovanství ovlivňuje i charakteristiku konceptu slovanství, kterému dává hlas. Tím se ještě více podtrhují žensky konotované vlastnosti Slovanů, které Kollár mohl převzít ze slavné Herderovy kapitoly o Slovanech, jako jejich mírumilovnost a jejich agrární a obchodní způsob života.

1.

Při úvahách o mytologizaci Kollárovy *Slávy dcery* samozřejmě navazují na studie Vladimíra Macury (1976, 1990, 1995), který ukázal, jak Kollár přepracovával svůj cyklus, který v první vydání (1824) ještě v mnohém odpovídal předchozí sbírce hlavně milostných *Básní* (1821). V dalších vydáních ho nejen rozšířil, ale čím dál tím víc také mytologizoval. Mytologickým kompozičním půdorysem se vyznačuje už první vydání: i tam byl postaven do popředí známý „Předzpěv“, psaný časoměrným elegickým distichem, který programově spojuje žalozpěv nad současnou situací slovanského národa s reminiscencí na bývalé velkolepé časy a s předpovědí lepší budoucnosti.

Aj, zde leží zem ta před okem mým slzy ronícím,
někdy kolébka, nyní národu mého rakev. (1–2)

Národ i čest zmizely, s jazykem bohové zde zanikli,
jen sama zůstává příroda nezměněna. (83–84)

Čas vše mění, i časy, k vítězství on vede pravdu,
co sto věků bludných hodlalo, zvrtné doba. (111–112)
(Kollár 1903: 17, 21, 22)

Také už v prvním vydání se najde první sonet, na kterém se potom zakládá spojení milované Míny se Slávy dcerou, ona kompoziční idea, která umožňuje spojení osobního tématu lásky s nadosobním vlaste-

neckým tématem: „[N]a prosby zhanobené matky Slávy (zosobněného slovanství) uvažují bohové o nápravě historických křivd na Slovanech, až konečně na podnět Lady stvoří Milek dívku nevidané krásy, která je v následujících sonetech ztotožněna s básníkovou milenkou a pojmenována jako Sláva dcera“ (Macura 1990: 278).

Zatímco první vydání obsahovalo tři zpěvy, totiž „I. Sála“, „II. Labe, Rén, Vltava“ a „III. Dunaj“, označující prostor slovanství, respektive slovanského osídlení, kterým se lyrický hrdina na své cestě pohybuje, vydání z roku 1832 je rozšířeno o dva další zpěvy, totiž „IV. Lethe“ a „V. Acheron“, čímž je podtrženo zesílení mytického rysu celé skladby, jak to popsal Macura:

Výchozí cyklus milostné poezie byl v novém uspořádání přebudován v nový celek s výraznými mytologickými rysy. Mýtus byl nasáván do tematiky jak odkazy k slovanskému – většinou jen hypotetickému či fiktivnímu – báje-slovnému materiálu, tak postupným budováním panteonu bohů, do kterého byla včleňována vedle Lady (Venuše), Milka (Amora, Kupida) postupně stále více Sláva, chápaná teď již nejen jako zosobnění Slovanstva, jako Slávie dobové české poezie a publicistiky, ale jako „bohyně Sláva“ – předpokládaná postava dávné slovanské věrouky [...].

(Macura 1990: 279–280)

S tím souvisí i postupná změna „básníkovy milenkky [...] v alegorii slovanské ideje: její původní pojmenování v *Básních* – Mína [...] je stále častěji vytlačováno označením Slávy dcera [...]“ (ibid.: 280). V tom všem vidí Macura „proces postupné proměny původně lyrického cyklu sonetů (*Básně*, 1821) [...] v literární text, který již svým ustrojením modeluje mytologickou osnovu obrozenecké ideologie“ (Macura 1995: 82). „Zbožštění Slávy dcery nebylo fikcí utvořenou pro potřeby sbírky, ale souviselo se snahami rekonstruovat či konstruovat ‚skutečnou‘ slovanskou mytologii“ (ibid.: 86).

2.

V této snaze se *Slávy dcera* setkává nejenom s padělanými *Rukopisy* (1817, 1818), ale i s celoevropskými snahami znovu tvořit anebo i vytvořit vlastní národní mýtus. Koncepčně zformulována byla tato idea hlavně u raných německých romantiků: Programovým konceptem takzvané *nové mytologie* chtěli prostřednictvím poezie znovu oživit mýtus a jeho

sílu vytvářet pospolitost. Jako vzor jim sloužila antická tragédie, v které viděli neporušenou jednotu uměleckého díla, bohoslužby, respektive kultovního aktu a legitimizaci, respektive ověření pospolitosti. Idea *nové mytologie* přitom tkví v tom, dosáhnout pomocí poezie, kterou se vytváří nový mýtus, znovu celistvé syntézy, která by odpovídala anticckému vzoru.

Velmi pečlivě a důsledně zpracoval vznik tohoto konceptu Manfred Frank (1982). Zajímavé v jeho rekonstrukci je, že snaha o *novou mytologii* se také mohla opírat o myšlenky Herdera, který je jinak pro český a vůbec slovanský kontext důležitý hlavně svou konceptualizací slovanství. Už u něho se najde záměr spojit kritické rozvážení osvícenského konceptu rozumu s uvažováním o úloze jazyka při vytvoření obrazu světa, i úvahy o možném novém použití mytologie prostřednictvím básnictví.¹ I Herder totiž (v *Iduně*, 1796) narazil na problém, který se podobá pozdějšímu českému: chybí pradávny mýtus, který by byl tradován v jazyku toho kterého národa, jenž by se identifikací s tímto mýtem měl teprve konstituovat jako národní pospolitost zakotvená v společném jazyce a v společném mýtu prostředkovaném tímto jazykem. V této situaci, v které šlo hlavně o to, chopit se také pospolitost vytvářející síly, která je vlastně mýtem, se Herder inspiroval anticckou řeckou mytologií, aby byla v současnosti obnovena její syntetizující schopnost přesáhnout analytický rozum, jenž takovouto pospolitost nemůže zdůvodnit (srov. Frank 1982: 150 *passim*).

Zcela kladný akcent tomuto hledání nové mytologie při navazování na anticcké vzory pak dávají představitelé raného romantismu. Tuto obnovující sílu těsně spojují s poetickou tvorbou. Například u Friedricha Schlegela se tato představa o obnovení mytologie spojuje s jeho konceptem univerzální poezie. V „Řeči o mytologii“ („Rede über die Mythologie“) z jeho *Rozhovoru o poezii* (*Gespräch über die Poesie*, 1800) čteme:

Tvrdím, že naše poezie postrádá takový střed, jakým byla mytologie pro staré, a vše podstatné, v čem moderní básnictví zaostává za anticckým, lze shrnout slovy: Nemáme mytologii. K tomu však dodávám, že máme blízko k tomu, abychom mytologii získali, anebo lépe řečeno, nastává doba, kdy bychom se měli vážně zabývat tím, jak přispět ke vzniku nové mytologie.

1 „Das Wichtige ist, daß Herders Einbettung der Mythologie in den Raum eines sprachlichen Weltbildes eine Abgrenzung von der Aufklärung nötig machte. Wenn sich die Welt erst im Netz einer Sprache differenziert – und wenn man zweitens die Erschlossenheit von Welt für eine Population den Geist dieser Epoche oder ihre Art von Vernunft nennt: dann wird es nötig, auch die Leistungen der Sprache zu entwickeln; und dies in Ansätzen geleistet zu haben, ist Herders historische Tat gewesen“ (Frank 1982: 143).

Bude k nám totiž přicházet po zcela opačných cestách, než kdysi přišla stará mytologie, jež byla všude prvním květem mladistvé fantazie, bezprostředně obsahujícím a zniterňujícím to, co je ve smyslovém světě nejbližší a nejživější. Nová mytologie musí naopak vzniknout z nejzazší hlubiny ducha; musí být nejumělečtějším ze všech uměleckých děl, neboť v sobě obsáhne všechna ostatní díla, bude novým řecištěm a pohárem starého věčného pramene poezie a sama se stane nekonečnou básní, jež halí klíčky všech básní ostatních. (Schlegel 1967: 312)²

3.

Co tedy mluví pro to, čist Kollárovu *Slávy dceru* prostřednictvím tohoto konceptu? Je celkem pravděpodobné, že alespoň nepřímo se Kollár o tomto konceptu dozvěděl během svého studijního pobytu v Jeně.³ Také raně romantická idea *nové mytologie* není až tak vzdálena konceptu Herdera, jehož impulz pro české obrozenecké hnutí je obecně uznáván. Svým letným přehledem vývoje tohoto konceptu od Herdera k bratrům Schlegelům jsem chtěla ukázat hlavně na to, co je spojuje: totiž pokus kriticky korigovat jednosměrné nadhodnocení analytického rozumu v osvícenství a zároveň pokus najít v pradávné síle mýtu nové univerzálně zavazující zdůvodnění kulturních a sociálních praktik. U Herdera je idea svébytnosti jednotlivých národů vysloveně zakotvena v univerzálním ideálu humanismu, ale i autoři rané romanti-

2 „Es fehlt, behaupte ich, unsrer Poesie an einem Mittelpunkt, wie es die Mythologie für die der Alten war, und alles Wesentliche, worin die moderne Dichtkunst der antiken nachsteht, läßt sich in die Worte zusammenfassen: Wir haben keine Mythologie. Aber setze ich hinzu, wir sind nahe daran eine zu erhalten, oder vielmehr es wird Zeit, daß wir ernsthaft dazu mitwirken sollen, eine hervorzubringen.

Denn auf dem ganz entgegengesetzten Wege wird sie zu uns kommen, wie die alte ehemalige, überall die erste Blüte der jugendlichen Fantasie, sich unmittelbar anschließend und anbildend an das Nächste, Lebendigste der sinnlichen Welt. Die neue Mythologie muß im Gegenteil aus der tiefsten Tiefe des Geistes heraus gebildet werden; es muß das künstlichste aller Kunstwerke sein, denn es soll alle ändern umfassen, ein neues Bette und Gefäß für den alten ewigen Urquell der Poesie und selbst das unendliche Gedicht, welches die Keime aller andern Gedichte verhüllt“ (Schlegel 1967: 312). Cit. dle překladu Břetislava Horyny in idem: *Dějiny rané romantiky. Fichte – Schlegel – Novalis*. Praha: Vyšehrad 2005, s. 342–343.

3 V Kollárových pamětech (Kollár 1863) se sice nedají najít přímé odkazy na studium spisů bratrů Schlegelů, s odkazem na Jakubcovu studii (J. Jakubec: „J. Kollár v Jeně“, *Osvěta* 1893) o tom ale píše Murko: „Mittelbar und unmittelbar eigente er sich auch Fr. Schlegels und W. v. Humboldts ästhetische Lehren an, namentlich die Schlegel'sche Charakteristik der Perioden der Weltliteratur“ (Murko 1897: 202). Jan Jakubec, který prostudoval Kollárovy deníkové zápisky o studiu estetických děl, referuje: „Herder, škola romantiků, zejména oba Schleglové, přispěli mu nejedním poznatkem aesthetickým“ (Jakubec 1893: 95).

ky zaměřili pozornost na lid a chtěli tak dosáhnout pospolitosti všeho člověčenstva.⁴ U Kollára se z toho později vyvine idea, že zlatou cestou a smířením mezi pohanským antickým světem a degenerovaným moderním světem má být právě slovanství.

Když se teď ale podíváme nejen na ideovou vrstvu, ale i na kompoziční strukturu cyklu, dostaneme tento obraz: Až na výjimku předzpěvu, který je napsán v časomíře a tím – chceme-li mýtotočným způsobem – navazuje na antický předobraz, je celá skladba napsána ve formě sonetu, tedy klasickou formou, kterou Kollár vysloveně navazuje na Petrarca. Sám Kollár svým spojením kvantitativního a přízvučného metra chtěl – jak píše ve „Výkladu čili vysvětlivkách k Slávy dceři“ – zdůraznit, že „slavská, obzvláště česká řeč tak jest šťastná, že se ve všech poetických formách, starých i nových, klasických i romantických svobodně hýbati může“ (Kollár 1903: 471). Ve čtvrtém zpěvu, „Lethe“, Sláva dokonce jak „přízvučnický“, tak i „časoměrc“ ctí:

Usadiv nás tedy na koberci
zelenému tu kolem do dola
Appol, hru a závod provolá:
ihned vyšli šermíři a herci;

bylíť kvítím, vavřínem a pérci
ozdobeni jako Dodola,
kdo pak, myslím sobě, odolá,
přízvučníci čili časoměrci?

O vítězství dlouho bojováno,
naposledy celou básnickou
společností rozsudek mně dáno.

Těžký úřad! Co já učinila?
Romantickou jsem i antickou
stránku věncem smírlivosti ctíla.
(Kollár 1903: 316–17; IV, 27)

4 Více k humanistickému zaměření a k spojení estetických a politických rovin u raných romantiků a k jejich koncepci *nové mytologie* viz Frank (1982), například jeho komentář k *Ältestes Systemprogramm des deutschen Idealismus*: „Es ist der Traum, den Mythos – im doppelten Sinne des Wortes – synthetisch wiederherzustellen, nachdem die objektiven Bedingungen seiner Möglichkeit als naturwüchsigen Geschichtsprodukts abgestorben sind. Die Forderung steht im Dienste einer Überwindung der Legitimationskrise der analytischen Vernunft und ihrer Selbstdarstellung im öffentlichen Leben“ (Frank 1982: 185).

Takovým znamením synkretismu *Slávy dcera* přispívá k oné tendenci, kterou Macura popsal jako jeden ze základních rysů obrozenecké kultury. I rozšíření *Slávy dcery* o rozsáhlé vysvětlivky bych chápala jako doklad pro tuto synkretickou perspektivu: Text se tím stává zároveň poetickým i didaktickým. Navzdory tomu ve vědecké diskusi o *Slávy dceři* se sejdeme s názory, které ji přiřazují ke klasicismu. S odkazem na velmi pevně dodržovaný řád znělek ve *Slávy dceři* takto argumentoval třeba Karel Krejčí (1975: 65–69) a striktně odmítl její spojení s romantismem.⁵ Jistou oporu nachází toto mínění v Kollárových pamětech (1863) a v jeho spisu o literární vzájemnosti (1837; Kollár 1844). V novější studii Hana Šmahelová (2008) upozornila na vyslovené odmítnutí byronismu a degenerovaných forem novější romantické poezie v tomto spisu. Kollár tam z protikladu antického pohanského světa a germánsko-křesťanského ducha vyvozuje úkol Slovanů smířit tento protiklad a najít nový, živý střed. Oporu proti beztvarovosti negativně chápané romantiky, kterou Kollár subsumuje pod termínem *byronismus*, lze podle něho najít právě v klasickém řádu forem a v rovnováze středu, který mu nabízí, jak Šmahelová dodává, osvícenský humanismus.

Když se zabýváme *Slávy dcerou*, musíme brát v potaz, že spis o vzájemnosti byl napsán později, poprvé byl publikován v roce 1837, tedy pět let po silně přepracované verzi *Slávy dcery*. Ještě mnohem víc to platí pro Kollárovy *Paměti*, ve kterých popsal své zážitky z mládí v duchu mezitím konsolidované obrozenecké ideologie.

Oproti tomu první verze *Slávy dcery* byla ještě mnohem rozporuplnější. Miloš Pohorský (1970) v ní našel protichůdné a měnící se náklady a city, které jsou popsány nerovnoměrnými prostředky. I dobová kritika vytkla Kollárovi, že se tato živost v rozšířené verzi málem ztratila.⁶ Mojmír Otruba (1976) upozornil na dobového kritika Dalibora Kopeckého, který první verzi sbírky dokonce oceňoval termíny, které jinak v dobovém diskurzu byly vyhrazeny pro romantiku v máchovské verzi.

Není ale ani potřeba dělat silnou dělicí čáru mezi klasicismem na straně jedné a romantismem na straně druhé. Myšlení v protikladech,

5 „Nejde tu o klasické formy naplněné idejemi romantickými, nýbrž klasicismus tu převažuje ve všech složkách, jak ve formě, tak v obsahu i v ideové náplni“ (Krejčí 1975: 66). Oproti tomu ovšem už Jakubec (1893: 98) upozornil na „náklonnost k sonettu, jako k jiným druhům středověké poesie národní“ a obzvláště k Petrarcovi zejména v německé romantice. Jakubec proto spojuje Kollárovo nadšení pro znělků a pro Petrarco s touto ideovou koncepcí romantismu.

6 Macura cituje Čelakovského, který „v dopise Kamarýtovi nespokojeně konstatoval, že sto pěkných sonetů původní verze se v nové ‚téměř [...] utopilo‘, a vytkl Kollárovi, že ‚filologicky začíná básnit – a básnický filologuje“ (Macura 1990: 281).

respektive držení protikladů v rovnováze je jedna z vlastností romantického myšlení.⁷ Zvláště v českém kontextu tyto rysy splývají se synkretismem, kterým obrozenecká kultura vytváří sebe sama a přitom se simultánně dotýká stylistických elementů různých epoch. Z tohoto synkretického postupu vyplývá také v Kollárově *Slávy dceři* prvek, který by se romantickou terminologií dal nazývat sebereflexí.

4.

Právě v těch místech, která jsou zajímavá z genderového pohledu, vstupuje do popředí sám proces tvoření, respektive vytvořený status celé pseudomytologické situace. Do jaké míry mýtotvornému básnictví odpovídá i jazykotvorný a zároveň vzdělávací program, vyplývá z následující znělky:

Předkem se už té mi po hodině
srdce v tužbách sladkých rozlije,
ve které si spolu lekcie
dáváváme v naši mateřčině;

nebo to jsou všechny přítelkyně
Slávy při nás, Musy, Gracie,
k nimž i žert a smích se přivije
s rukotisky v libé míšenině:

Ona svému srbskolužickému
ne, já zas Ji učím nářečím
jiným, zvláště českoslavenskému.

---

7 Viz k tomu i stať Josefa Vojvodíka, v které autor shrnuje aktuální stav bádání o romantismu a poukazuje na možnosti, jak ho aplikovat na českou situaci. Hlavně se vyslovuje proti literárněhistorické tendenci rozlišovat mezi „konzervativním“ a „progresivním“ nebo „revolučním“ romantismem. „[...] romantismus není epochou polarit a antitezí, nýbrž naopak kulturou, kterou charakterizuje snaha slučovat protiklady, jak se nápadně projevuje ve vytváření duplicitních struktur, afinit a izomorfii“ (Vojvodík 2008: 34). Z literárněhistorické perspektivy se i Dalibor Tureček vyslovuje proti „kategorizující[mu] přiřazování textů či autorů k extrapolovaným, vymezujícím a jakoby objektivně, a priori existujícím binárním opozicím (klasicismus/romantismus; romantismus/realismus)“. Místo toho „je pak následně jistě možno sledovat prolínání jednotlivých tendencí i uvnitř samotných jevů“ (Tureček 2005: 15).

Za každou jest chybu určen trestek
 hubinka, s tím ale bezpečím,
 aby její neslyšáno chřestek.
 (Kollár 1903: 88–89; I, 96)

Lyrické já svou poetickou imaginací přetváří svou milenkou (Mínu) v dceru bohyně Slávy. Ta podle jeho mýtopoetiky má být důvodem i zárukou všeslovanství, k jehož znovudosažení má přispět v neposlední řadě právě sama skladba s jejím jménem. Jedna cesta k tomuto ideálu vede přes to, co Kollár ve svých teoretických spisech nazýval literární vzájemnost, konkrétně přes program, podle kterého by měl každý Slovan ovládat různé slovanské jazyky. V citované znělce jsme svědky konkrétního jazykového naplňování tohoto programu: vzájemným procvičováním, které je tady ještě navíc erotizováno.

Pseudomýtus a pseudoetymologie, které Kollár podává svou *Slávy dcerou*, jsou silně poznamenány ženským rodem. Použitím rétorické figury prosopopeia na bohyni Slávu, jež má personifikovat celé slovanství, se Kollárovi daří touto pseudoetymologií spojit vzpomínky na slavnou minulost Slovanů se žalozpěvem o jejich smutné současnosti, způsobené mimo jiné i jejich mírumilovností a trpělivostí. Kollárovi se zde podaří spojit mužsky konotovanou slávu se žensky konotovanou měkkostí. I druhotné symboly slovanství, totiž lípa, med a včela, ztělesňují ženský princip, jak již také upozornil Macura (1995: 91–92). Kollár sám svoje pseudoetymologické spojení slov „slávie“, „sláva“, „slovo“ a „Slovan“ zdůvodnil estetickými, respektive rétorickými požadavky.

Tvárnost, ba dokonce umělost tohoto postupu, Kollárova konstrukce a rekonstrukce jazyka a zároveň i mýtu, který by měl založit všeslovanskou pospolitost a vzájemnost, se velmi pestře ukazuje na tomto příkladu:

U všech nových národů i dávných
 chválu měli vážní předkové,
 i my, vlastenci a bratrové,
 slavme slavně slávu Slávův slavných.

Jméno i prach svojich mužů hlavných
 ctí Vlach, Němec, Francouz, Anglové,
 i my, vlastenci a bratrové,
 slavme slavně slávu Slávův slavných.
 (Kollár 1903: 173; II, 88)

Verš, který se na konci prvních dvou slok jako refrén opakuje a který je nasycen hrou s figurou (pseudo)etymologica, je jako kondenzát jazykotvorného, mýtotvorného, kulturotvorného a zároveň pospolitost zakládajícího záměru celé skladby.

Podíváme-li se dekonstruktivistickým způsobem na rétoričnost Kollárovy skladby, nabízí se nám z genderového pohledu otázka, do jaké míry se kombinací mužsky konotované slávy s ženskou postavou bohyně Slávie a s žensky konotovanými vlastnostmi a symboly vписuje ženský princip do Kollárova konceptu slovanství. Jak zženštěné je Kollárovo slovanství? Stopu tohoto nebezpečí, totiž že by se rovnováha genderově vybalancované směsi ztratila na úkor mužského principu, můžeme vidět v následující znělce, která usiluje o dodržení tradičního genderového řádu:

V živobytí lidském žádná změna
horší není jako v pohlaví,
když se ona útlá rozpraví
povah v něm a charakterů stěna:

ženský muž se tak, jak mužská žena
ctí a štěstí svého pozbaví;
toho tam se málem zohaví,
této mnohem člověčenství cena.

Muži vůle, čin a smělost sluší,
ženě prosba, cit a mlčení,
ten buď více duchem, tato duší;

muž ať táhne nebe k ctnostem dolů,
žena zemi vzhůru k blažení,
jen tak přijdou krásně k cíli spolu.
(ibid.: 74–75; I, 75)

Prameny

KOLLÁR, Jan

1844 *Über die literarische Wechselseitigkeit zwischen den verschiedenen Stämmen und Mundarten der slawischen Nation* (Leipzig) [1837]

1863 *Cestopis druhý a paměti*. Spisy Jana Kollára 4 (Praha: Ignác Leopold Kober)

1903 *Slávy dcera. Báseň lyricko-epická v pěti zpěvích*, ed. Jan Jakubec (Praha: J. Otto) [1824, 1832]

SCHLEGEL, Friedrich

1967 „Gespräch über die Poesie“, in idem: *Charakteristiken und Kritiken 1796–1801*. Kritische Friedrich-Schlegel-Ausgabe, ed. Ernst Behler (Paderborn/München/Wien: Schöningh), s. 284–362 [1800]

Literatura

FRANK, Manfred

1982 *Der kommende Gott. Vorlesungen über die Neue Mythologie* (Frankfurt am Main: Suhrkamp)

JAKUBEC, Jan

1893 „O Kollárově erudici básnické“, *Časopis Musea Království českého* 69, s. 83–110

KREJČÍ, Karel

1975 „Klasicistické tendence v literatuře českého obrození“, in idem: *Česká literatura a kulturní proudy evropské* (Praha: Československý spisovatel) [1958]

MACURA, Vladimír

1976 „Mytologie Slávy dcery“, *Česká literatura* 24, č. 1, s. 37–46

1990 „Slávy dcera – Jan Kollár 1824, 1832“, in Miroslav Červenka et al.: *Slovník básnických knih. Díla české poezie od obrození do roku 1945* (Praha: Československý spisovatel), s. 278–282

1995 „Mytologičnost“, in idem: *Znamení zrodu. České národní obrození jako kulturní typ* (Jinočany: H & H), s. 79–101 [1983]

MURKO, Matthias

1897 *Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der böhmischen Romantik. Mit einem Anhang: Kollár in Jena und beim Wartburgfest* (Graz: Styria)

OTRUBA, Mojmir

1976 „Jan Kollár jako argument pro Máchu a romantismus“, *Česká literatura* 24, č. 3, s. 256–260

POHORSKÝ, Miloš

1970 „Mladý Jan Kollár. Básník sonetů z roku 1821. Básník a mýtus“, *Česká literatura* 18, č. 2, s. 124–145

ŠMAHELOVÁ, Hana

2008 „Hledání českého romantismu“, in Veronika Forková, Kryštof Chamoni-
kolas (eds.): *Romantyzm a romantismus* (Praha: FF UK), s. 35–46

TUREČEK, Dalibor

2005 „Doptávání po metodě dějin literatury“, in Vladimír Papoušek, Dalibor
Tureček (eds.): *Hledání literárních dějin* (Praha/Litomyšl: Paseka), s. 9–34.

VOJVODÍK, Josef

2008 „Dualita, afinita, izomorfie jako kategorie romantického modelu světa“,
in Veronika Forková, Kryštof Chamoni-
kolas (eds.): *Romantyzm a romantismus*
(Praha: FF UK), s. 29–34

Mythologization in Kollár's *Slávy dcera* from the gender standpoint

In my article I investigate Kollár's *Slávy dcera* (Daughter of Sláva, 1824, 1832) in the light of the new mythological concept formulated by German early romanticists such as the Schlegel brothers: Their aim was to renew myths and their power to create community through poetry. For this attic tragedy served as an archetype, in which they saw the still undisturbed unity of a work of art, a divine service and a legitimation of community. The idea behind this is to create a new myth by means of poesis and thereby reconstitute an integral synthesis, which would correspond to the antique archetype. The poetry of the Czech National Revival, particularly Kollár's *Slávy dcera*, may be read as an application of this concept, which Kollár came into contact with probably during his stay in Jena. Following Macura's analysis of mythological elements in *Slávy dcera*, I concentrate on the female connotation of Slavness, the pseudo-etymology of the glory of the Slavs ("sláva Slovanů") ensured by the goddess Slávie, who in the composition is represented through the device of the rhetorical figure of prosopopoeia.

Keywords

Jan Kollár, *Slávy dcera*, Czech National Revival, Early German romanticism, New mythology, prosopopoeia